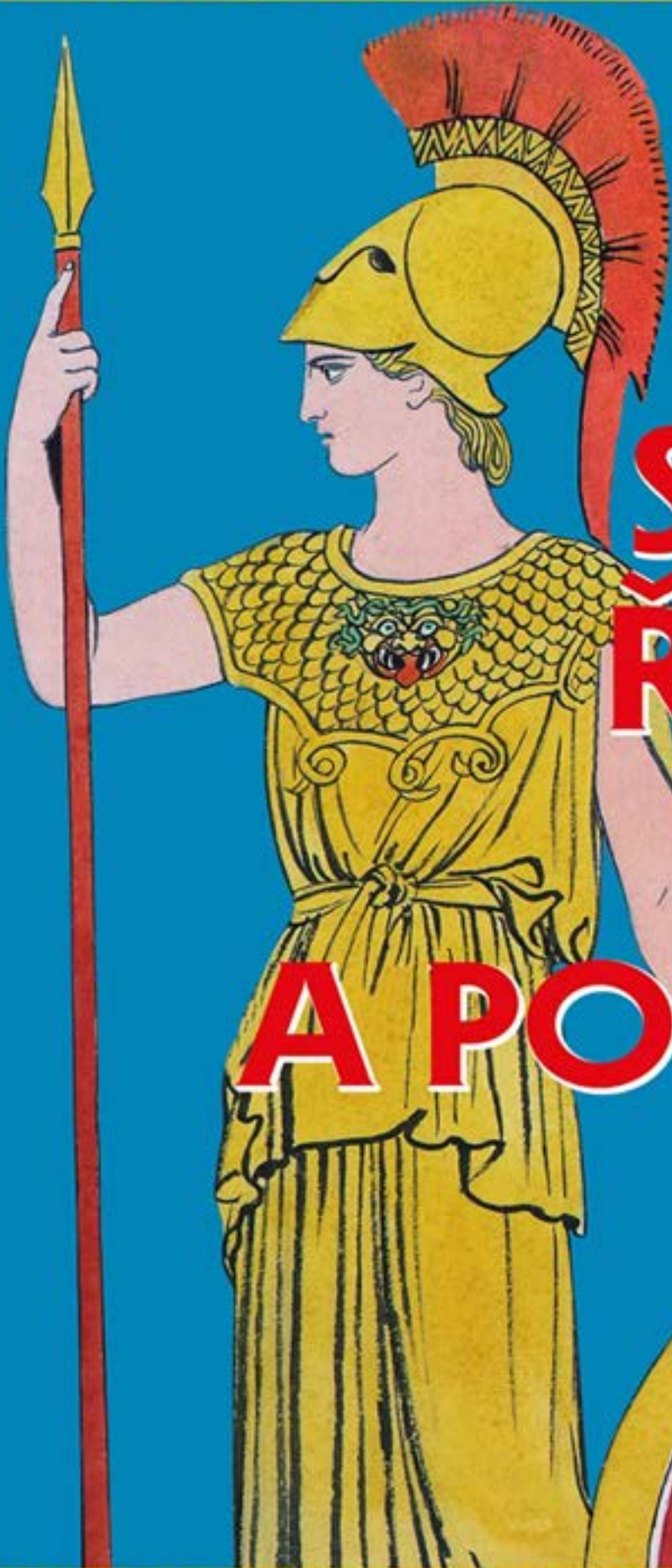

A stylized illustration of the Greek goddess Athena. She is depicted from the waist up, facing left. She wears a golden helmet with a prominent red plume. Her right arm is raised, holding a spear with a golden tip. Her left hand rests on a shield. She is wearing a golden, scale-like breastplate with a central face of a griffin or lion. Her dress is yellow with vertical stripes and a decorative knot at the waist. The background is a solid blue color.

EDUARD
PETIŠKA

**STARÉ
ŘECKÉ
BÁJE
A POVĚSTI**

A stylized illustration of a dolphin, shown in profile, leaping out of the water. The dolphin is black with a white underbelly and a white eye. It is positioned within a red circular frame, which is part of a larger yellow circular element. The background of the entire cover is blue, and the entire illustration is framed by a yellow border with a black and white wave pattern.

Eduard Petiška

STARÉ ŘECKÉ
BÁJE
A POVĚSTI

$\frac{1}{4}$
O₀

PAMÁTCE

IVANA BUREŠE
JOSEFA KRÁLE
AUGUSTINA KREJČÍHO
FRANTIŠKA RUTHA
FERDINANDA STIEBITZE
OTMARA VAŇORNÉHO

*Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu nakladatele.*

Text © Eduard Petiška, 1958
Illustrations © Václav Fiala – dědicové c/o Dilia, 2006
Cover © Vladimír Vyskočil – KORŠACH, 2024
© DOBROVSKÝ s.r.o., 2024

ISBN 978-80-277-5324-6 (pdf)

EX LIBRIS VÁCLAV FIALA

Eduard Petiška

STARÉ ŘECKÉ BÁJE A POVĚSTI

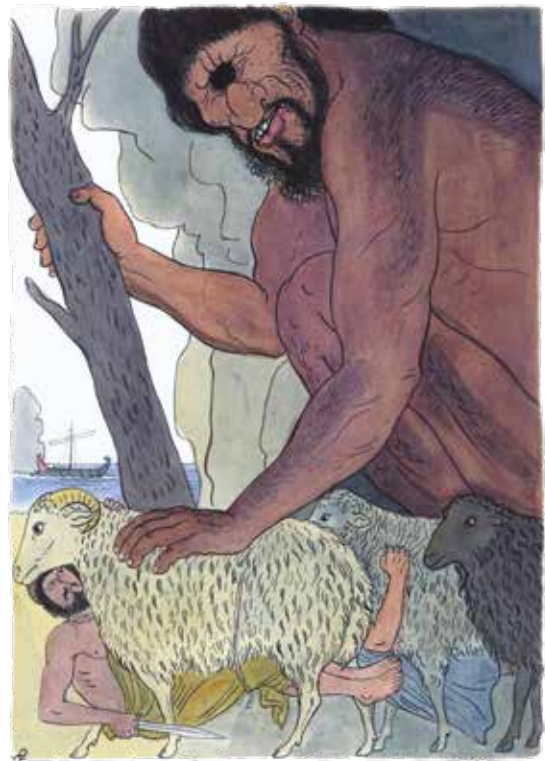
Staré řecké báje a pověsti

je pravděpodobně nejznámější kniha Eduarda Petišky, která obsahuje příběhy z řecké mytologie převyprávěné pro děti a mládež. Jednotlivé příběhy pojednávají o řeckých bozích, hrdinech, mýtických postavách a nestvůrách. Do roku 2012 byla kniha jen v Čechách vydána celkem patnáctkrát. Eduard Petiška v začátcích komunistické totality nevěřil, že se mu ještě v životě podaří vydat knihu pro dospělé. Proto ji pojal, jak později sděloval, jako „román o životě v Čechách“, o českých zoufalstvích a nadějích, tedy jako klíčový román, kde jednotliví bozi představovali jednotlivé politiky a postoje. V tomto archetypickém pojetí antické látky zřejmě spočívá její mezinárodní úspěch; není to jen převyprávění antických mýtů, je to jednoduše zpráva o lidském životě a charakteru, tato zpráva je srozumitelná ve všech jazycích, do kterých kniha byla přeložena a vydávána (v němčině, angličtině, italštině, holandštině, finštině, ruštině, maďarštině, estonštině atd.). Ve Francii dosáhla pětadvaceti vydání do roku 2011 a stala se školní četbou – stejně jako v Čechách. Autorovo dílo se již před knihou dělí do dvou základních větví: do literatury pro dospělé a do literatury pro děti a mládež, z nich se každý směr opět dělí na další odvětví, a pokrývá se tak celý úsek čtenářského věku, čtenářských zájmů. Dá se říci, že Staré řecké báje a pověsti jsou úhelným kamenem Petiškovy tvorby.

PhDr. Eduard Petiška (14. května 1924 Praha – 6. června 1987 Mariánské Lázně) byl český básník, romanopisec, povídkář, novelista, autor knih pro děti a mládež, dramatik, teoretik dětské literatury a překladatel, otec spisovatele Martina Petišky.

Autor více než devadesáti titulů, oslovující už pátou generaci čtenářů. Jeho knihy byly přeloženy do několika desítek jazyků.

Prometheus	9
Potopa	15
Faethon	19
Orfeus	24
Založení Théb	30
Pentheus	35
Midas	40
Tantalos	45
Nioba	48
Pelops	52
O zlatém rounu	58
Iason a Médea	64
Herakles	78
Perseus	97

Daidalos a Ikaros 106

Theseus 111

Sisyfos 118

Bellerofontes 121

Meleagros 125

Oidipus a Antigona 129

Filemon a Baucis 140

Eros a Psyche 144

Gýges a prsten 155

Trójská válka 160

Orestes 172

Odyseovy cesty 179

Poslední příběh bez konce 214

Slovníček 219

Prometheus

Modrá obloha se zhlížela ve vodách a vody byly plné ryb. V povětří létala hejna ptáků a na zemi se pásla na lukách stáda. Ale nikdo stáda nehlídal, nikdo nelovil ryby a nikdo nenaslouchal ptačímu zpěvu. Na zemi chyběl člověk.

Smutně bloudil po zemi Prometheus, potomek božského rodu Titánů, a marně hledal živé bytosti, které by chodily vzpřímeně jako on a které by se mu podobaly tváří. Viděl však hlínu, dávající život trávě, rostlinám a stromům, a spatřil husté deště, snášející se na zem. Dešťová voda udržovala v přírodě život a tam, kde nepršelo, umíraly stromy i keře a narůstala poušť. Když Prometheus poznal sílu země a vody, smísil hlínu s dešťovou vodou a vytvořil sochu prvního člověka. Podobala se bohům. Pallas Athéna, bohyně jasného rozumu a moudrosti, vdechla neživé soše ducha a šedivá hlína zrudověla, začalo v ní bušit srdce a doposud nehybné nohy a paže učinily první pohyby. Tak poslal Prometheus na svět první lidi.

Dlouho lidé nevěděli, jak užívat ducha – daru Pallas Athény. Žili jako malé děti. Viděli, ale nepoznávali, slyšeli, ale nerozuměli, chodili po zemi jako ve snu. Nedovedli pálit cihly ani přitesávat trámy ani stavět domy. Jako mravenci se hemžili po zemi i pod zemí v temných koutech slují. Nevěděli dokonce, že se jaro střídá s létem, léto s podzimem a podzim se zimou.

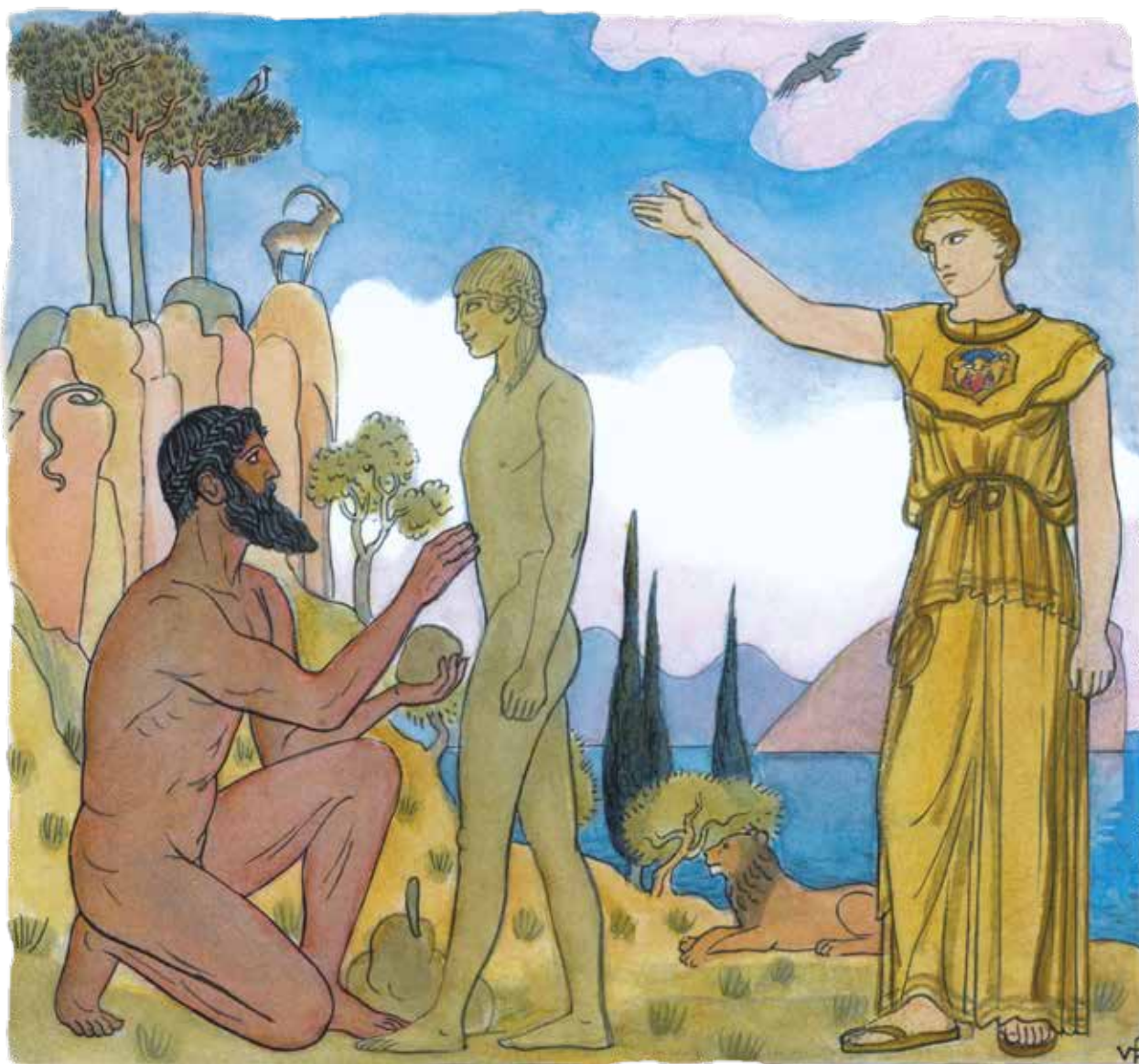
Tu se vydal Prometheus mezi lidi a učil je stavět domy, učil je číst, psát a počítat a rozumět přírodě. Naučil lidi zapřahat zvířata do jha i sestrojovat povozy, aby lidé nemuseli nosit břemena na zádech. Ukázal jim, jak se stavějí lodě a jak plachty ulehčí veslařům práci. Vedl je do hlubin země za skrytými poklady. Měď, železo, stříbro i zlato začaly opouštět pod pilnými rukama horníků podzemní ložiska.

Dříve lidé neznali léku, nevěděli, co jim prospívá a co škodí. Prometheus jim poradil, jak mísit hojivé masti a uzdravující léky. Odhalil užaslým lidem všechna umění a lidé se horlivě všemu učili.

Bohové, shromáždění na hoře bohů, na Olympu, pozorovali nedůvěřivě pokolení lidí na zemi, které se naučilo od Promethea práci, vědám i umění. Zvláště vládce všech bohů, Zeus¹, se mračil den ode dne víc a víc. Zavolal si Promethea a řekl mu:

¹ Skloňujeme: Zeus, Dia, Diovi atd.

„Naučil jsi lidi pracovat a myslet, ale nenaučil jsi je ještě dobře, jak mají ctít bohy a jak jim obětovat, jak se jim klanět. Víš přece, že na bozích záleží, bude-li rok úrodný, nebo chudý, navštíví-li zemi moř, nebo blahobyt. Bohové vládnu nad osudy lidí. I já sám vrhám své blesky, kam se mi zachce. Jdi k lidem a řekni jim, aby nám obětovali, nebo je stihne náš hněv.“

„Lidé budou přinášet bohům oběti,“ odpověděl Prometheus, „ale ty, Die, si přijď vybrat, co mají obětovat.“

A Prometheus zabil býka, maso ukryl do býčí kůže a navrch položil žaludek. Na druhou hromadu dal kosti, ale obalil je tukem tak, že je nebylo vidět. Hromada kostí obalených tukem byla větší a zdála se i lepší. Sotva Prometheus všechno připravil, ucítil Zeus příjemnou vůni chystané oběti a sestoupil z nebes na zem.

Prometheus spatřil Dia a zvolal:

„Bohové, vyberte si, který díl je vám milejší. Co, vládce bohů, vybereš, to budou smrtelní lidé obětovat.“

Zeus poznal, že ho chce Prometheus oklamat. Nedal však najevo hněv a naschvál vyvolil hromadu lesknoucí se tukem.

Prometheus přistoupil s úsměvem k hromadě a odhrnul tuk. Objevily se holé kosti. Když odkryl býčí kůži, zavonělo čerstvé maso. Od těch dob obětovali lidé bohům tuk a kosti, maso si ponechávali pro sebe.

Zeus nenechal smělý Promethův čin bez trestu. Rozhodl se, že lidem vezme oheň. Připadla jim lepší část, maso, ať je tedy jedí syrové. Vládce bohů poručil ihned mračnům, aby lijákem uhasila všechna ohniště. Divoký vítr rozmetal horký popel a odnesl jej do moře. Tak ztratili lidé oheň, který potřebovali nutně k životu a práci. Nemohli péci chléb ani vařit, kovárny zpustly a dílny osiřely. Za chladných dnů a mrazivých nocí nebylo kde se ohřát.

Prometheus viděl neštěstí seslané na lidi, cítil s nimi a neopustil je. Věděl, že v Diově paláci plápolá dnem i nocí jasný oheň. Vplížil se proto v noční tmě na horu Olymp do zlatého paláce vládce bohů. Potichu, nikým nezpozorován, vzal trochu ohně z Diova krbu a ukryl jej v duté holi. S ohněm se vesele vrátil zpátky k lidem. Přinesl jim, po čem tolik toužili.

Zase se pozvedly plameny na lidských ohništích i v dílnách a vůně vařených pokrmů a pečeného masa stoupala k nebesům a dotkla se i nosu vládce bohů. Zeus

shlédl na zem a spatřil kouř stoupající z komínů. Rozhněval se zlým hněvem bohů. Ihned určil lidem nový trest. Zavolal k sobě chromého boha Hefaista, který byl vyhlášený umělec. Bydlil pod kouřícími sopkami, kde měl své dílny. Tomu poručil, aby zhotovil sochu krásné dívky. Hefaistos poslechl a zanedlouho stála před Diem nádherná socha, jakou svět neviděl. Zeus jí vdechl život. Bohyně Athéna jí dala skvostný závoj,

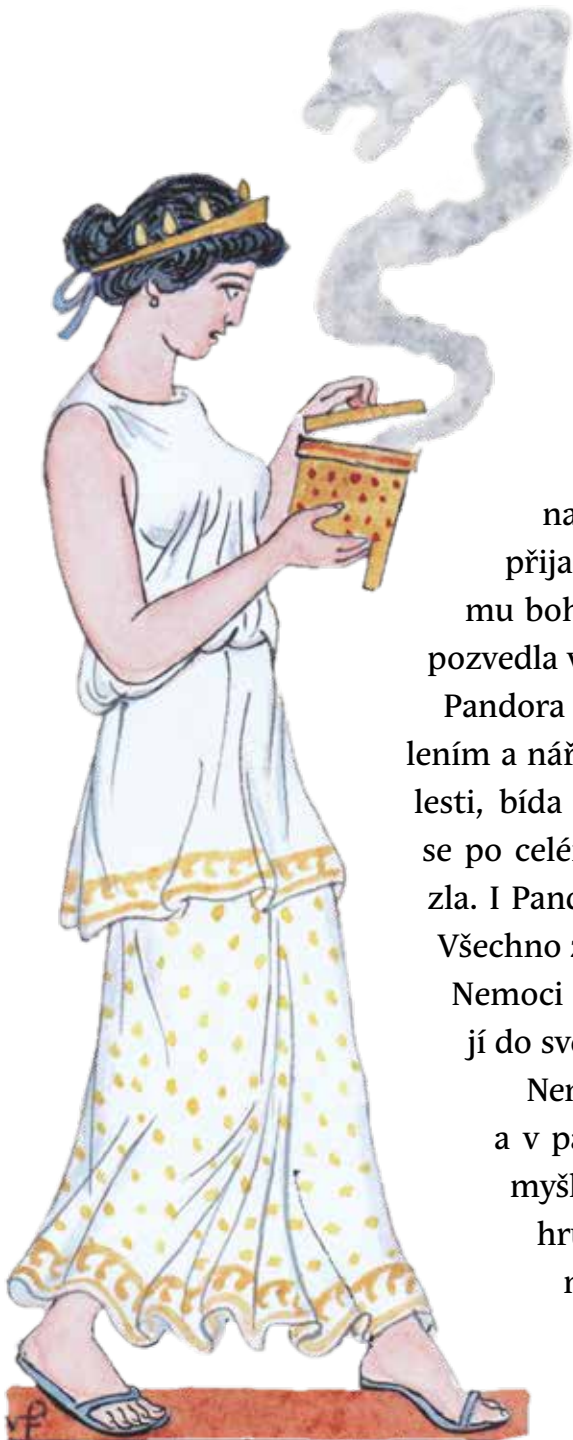
bělostné roucho a skvělý pás, bohyně krásy Afrodita jí dala nadpozemský půvab a Hermes, posel bohů, jí daroval živou řeč a milý a úlisný hlas. Potom ji ověnčili. Zeus jí vložil do rukou zlatou schránku a nazval dívku Pandorou, vším obdařenou. Lstivý Hermes odvedl Pandoru na zem k Prometheovu bratru Epimetheovi.

Prometheus často bratra varoval, aby nepřijímal od bohů žádné dary. Ale Epimetheus při pohledu na krásnou Pandoru zapomněl na všechno varování a na všechny rady. Vlídne ji přijal do domu i se zlatou schránkou. Byl zvědav, co mu bohové ve schránce posílají, a požádal dívku, aby pozvedla víko.

Pandora ochotně schránku otevřela. Se svištěním, kvílením a nářkem vylétly ze zlaté schránky zlé nemoci, bolesti, bída a strasti, zakroužily nad domem a rozletěly se po celém světě, jenž doposud neznal nic z takového zla. I Pandora se polekala a rychle víko zase přiklopila. Všechno zlé ze schránky vyletělo a zbyla v ní jen naděje. Nemoci a strasti ji přitiskly až k samému dnu, a proto jí do světa vyrazilo tak málo.

Nemoci a bída začaly obcházet lidská obydlí a v patách za nimi přicházela smrt. Bolest a těžké myšlenky budily lidi ze spánku a zlé sny jim tížily hrud'. Jen naděje, jenom naděje bylo mezi lidmi málo. Zůstala téměř celá uzamčena v Pandořině schránce.

Diův hněv se snesl i na Promethea. Vládce bohů vyslal Hefaista s pomocníky,

aby přikovali odbojného Promethea nejtěžšími a nejpevnějšími řetězy k vysoké skále v pohoří Kavkazu. Neraď poslechl Hefaistos rozkazu vládce bohů a přikoval Promethea ke skále tak těsně, že se nemohl ani pohnout.

Vysoko nad propastí, v které pluly cáry mlh, visel Prometheus mezi nebem a zemí, ale nepokořil se, neprosil Dia o milost.

Když Zeus viděl, že Prometheus neprosí o milost a že hrdě nese svůj osud, vyslal za Prometheem na Kavkaz obrovského orla. Orel přilétal každého dne k upoutanému Prometheovi, trhal mu ostrým zobanem játra z těla a živil se jimi.

V noci játra Prometheovi znovu narůstala a orel měl ráno připravenou novou potravu. K takovému trápení odsoudil Zeus Promethea navěky. Uplynulo mnoho let, ale Prometheus se nepodrobil.

Po staletích, která Prometheus prožil v mukách a osamění, spatřil hrdinu připoutaného ke kavkazské skále Herakles, syn Dia, vládce bohů. Ubíral se tudy na cestě za zlatými jablky Hesperidek. Právě přilétal orel, aby se nasýtil. Herakles odložil kyj, napjal luk, namířil a jedinou ranou zabil zlého dravce. Potom rozdrtil Prometheovy okovy a daroval mu svobodu. Aby však byl Zeus usmířen a splnila se jeho kletba, musil Prometheus nosit železný prsten, v němž byl zachycen kousek kamene z kavkazské skály. Tak byl Prometheus navěky připoután, jak Zeus určil.

A od těch dob nosí lidé prsteny s kamenem na památku Prometheova činu. Nosí je dodnes, i když už dávno zapomněli na Promethea, který se nechtěl pokořit před bohy a v neštěstí stál věrně při lidech.

Potopa

K vládci bohů Diovi se donesla pověst o tom, jak jsou lidé zkažení a jak se neštítí ani zločinů. Řekl si, že sestoupí na zem. Chtěl se přesvědčit na vlastní oči, zda lidé opravdu loupí a vraždí a uctívají lež místo pravdy a posmívají se bohům.

S lítostí a rozhořčením poznával všude, kam se na své pouti dostal, že lidé jsou ještě horší, než vyprávěly pověsti. Jeden druhému kradl a přitom mu lhal do očí, hostitelé přepadali své hosty ve spánku a pobíjeli je, děti se těšily na smrt svých rodičů a s touhou očekávaly dědictví, ženy vařily jedy svým mužům a bratr napínal luk proti bratrovi. Diovi bylo lépe, když procházel skalnatými, liduprázdnými končinami než v městech a vesnicích mezi lidmi.

Jednoho večera došel Zeus k paláci arkadského krále, který se jmenoval Lykáón. Lidé poznali, že se blíží bůh, a začali se modlit. Král Lykáón se však lidem posmíval. Uvidíme, myslel si Lykáón, je-li ten pocestný bohem. Vyzkouším ho. Měl v paláci jako rukojmí muže z kmene Molossů. Jednoho z nich zabil a dal ho uvařit. Až se pocestný nasytí lidského masa a upadne do hlubokého spánku, chtěl Lykáón zavraždit i jeho.

Služebníci předložili Diovi mísy s kouřícím pokrmem. Zeus poznal, jakou neblahou hostinu mu král uchystal, a zahořel hněvem. Seslal na palác zločinného krále Lykáóna blesk a ohlušující hrom se rozlehl po celém království. Odevšad vyšlehly plameny a lačně polykaly králův majetek. Lykáón sám vyrazil ve smrtelných úzkostech z hořícího domu a prchal před Diovým hněvem. Otvíral ústa, ale oněměl děsem. Když se mu konečně vrátil hlas a chtěl křičet, vydralo se mu z úst vytí. Padl na všechny čtyři a cítil, jak mu nohy a ruce a celé tělo obrůstá srstí, jak se mu protahuje obličej. Z Lykáóna se stal vlk, věčně toužící po krvi. Od těch dob obchází stáda pasoucí se na loukách a oči mu divoce jiskří jako dříve, dokud ještě byl králem.

Zeus se vrátil na nebesa a svolal sněm bohů. Bohové spěchali po Mléčné dráze do mramorové síně, kde na trůně seděl Zeus, rozhněvaný a zamyšlený. Sotva se shromáždili, zahřměl hlas vládce bohů. Vyprávěl jim o tom, co na zemi spatřil a zažil.

„Jeden palác jsem už rozdrtil bleskem,“ řekl, „ale je třeba potrestat všechny lidi. Chtěl jsem sežehnout zemi ohněm svých blesků, obávám se však, že by od takového obrovského požáru chytilo ovzduší i širá nebesa. Vždyť všichni známe věštbu, že

přijde doba, kdy země, moře i nebesa vzplanou a svět zajde v plamenech. Proto sešlu na zem potopu a omyji tvář země od špatností a nehodného lidského pokolení.“

A Zeus dá uzavřít do jeskyň severák s větry rozhánějícími mraky a vypustí jižní vítr. Jižní vítr zamává mokrémi křídly a vzlétne, na čele mu sedí hustá mlha a z šedivých vousů mu stéká déšť. Pravicí tiskne a trhá temná mračna a vypouští vodní přívaly. Bůh vod Poseidon pomáhá svému bratru Diovi. Svolá bohy všech řek a poručí jim, aby dali proudům vystoupit z břehů, aby strhávali hráze a poslali vlny do lidských příbytků.

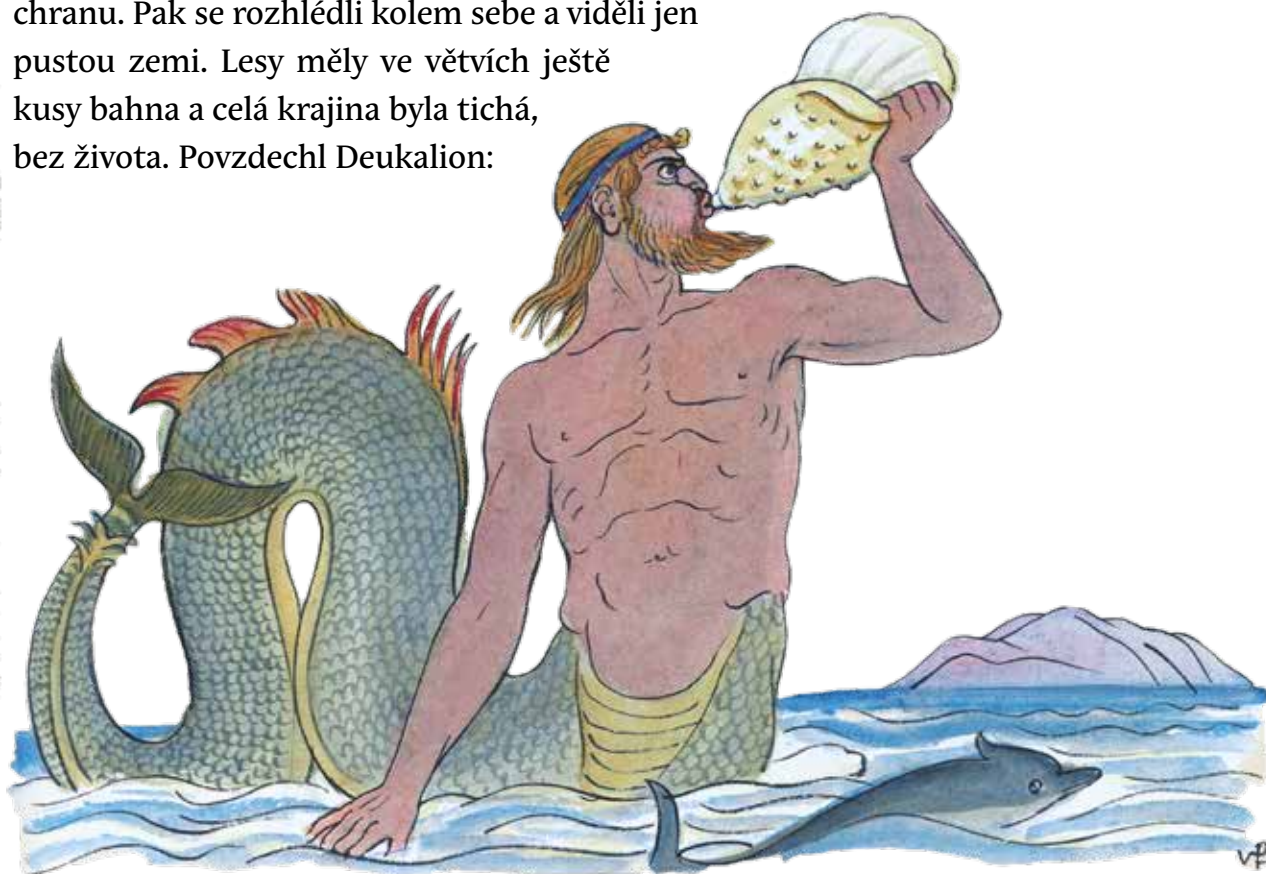
Tu vystoupí řeky z řečišť a zatopí vesnice i města, přikryjí obilí, keře i stromy a hladina stoupá nad střechy domů a brzy zmizí pod vodou i špičky věží. Lidé se snaží spasit se plaváním, ale zalykají se bičujícím deštěm a jen málokomu se podaří

dosáhnout vrcholků hor. Brzy však stoupne voda i nad vrcholky hor a spláchne lidi do hlubin nového, nekonečného moře. Jiní lidé nasedli do člunů a do lodí a zápasí na vzdutých vlnách o holý život. Ztroskotávají na skalnatých mělčinách, jež před nedáv-
nem ještě byly hřebeny nejvyšších pohoří. Zvědavé ryby plují hluboko pod hladinou v korunách stromů a prohánějí se v domech a chrámech, jejichž okna a dveře vylomily rozbouřené vlny. Jeleni, kanci a vlci zápasí marně s vlnami a lesy obývají delfíni. Země se stala jediným mořem. Leckterý pták unavený letem padl do vody, když neměl, kde by odpočinul. Koho nepohltily vlny, zemřel hladu.

V krajině Fókis se zvedala nad vodní pláni ještě hora Parnas. K této hoře zamířil malý člun, v kterém se plavil Deukalion, syn Prometheův, s manželkou Pyrrhou. Prometheus je včas varoval a dal jim pevný člun. Jakmile Zeus zpozoroval, že z celého lidstva zbývají jen Deukalion a Pyrrha, lidé spravedliví, poctiví a bohabojní, rozptýlil mraky a ukázal nebesům zem a oblohu zemi. Také Poseidon odložil trojzubou vidlici, kterou čeřil moře, zavolal svého syna Tritona a rozkázal mu, aby zatroubil na obrovskou lasturu. Triton uměl na ni troubit tak mocně, že naplnil troubením ovzduší celého světa. Zatroubil a vody začaly ustupovat, řeky vstoupily do svých řečišť a moře dostalo opět břehy.

Deukalion s Pyrrhou přistáli u hory Parnas, padli na kolena a děkovali bohům za zá-
chranu. Pak se rozhlédli kolem sebe a viděli jen
pustou zemi. Lesy měly ve větvích ještě
kusy bahna a celá krajina byla tichá,
bez života. Povzdechl Deukalion:

„Milá Pyrrho, zbyli jsme jediní z celého lidstva. Co si počneme? Kéž bych dovedl jako můj otec Prometheus dát hlíně tvar člověka a vdechnout jí život!“

Se slzami v očích se modlili Deukalion a Pyrrha na stupních polorozpadlého, mechem zarostlého chrámu bohyně Themis, matky Prometheusy. Prosili, aby jim pomohla vzkřísit na mrtvé zemi opět život. Dojatá bohyně jim poradila:

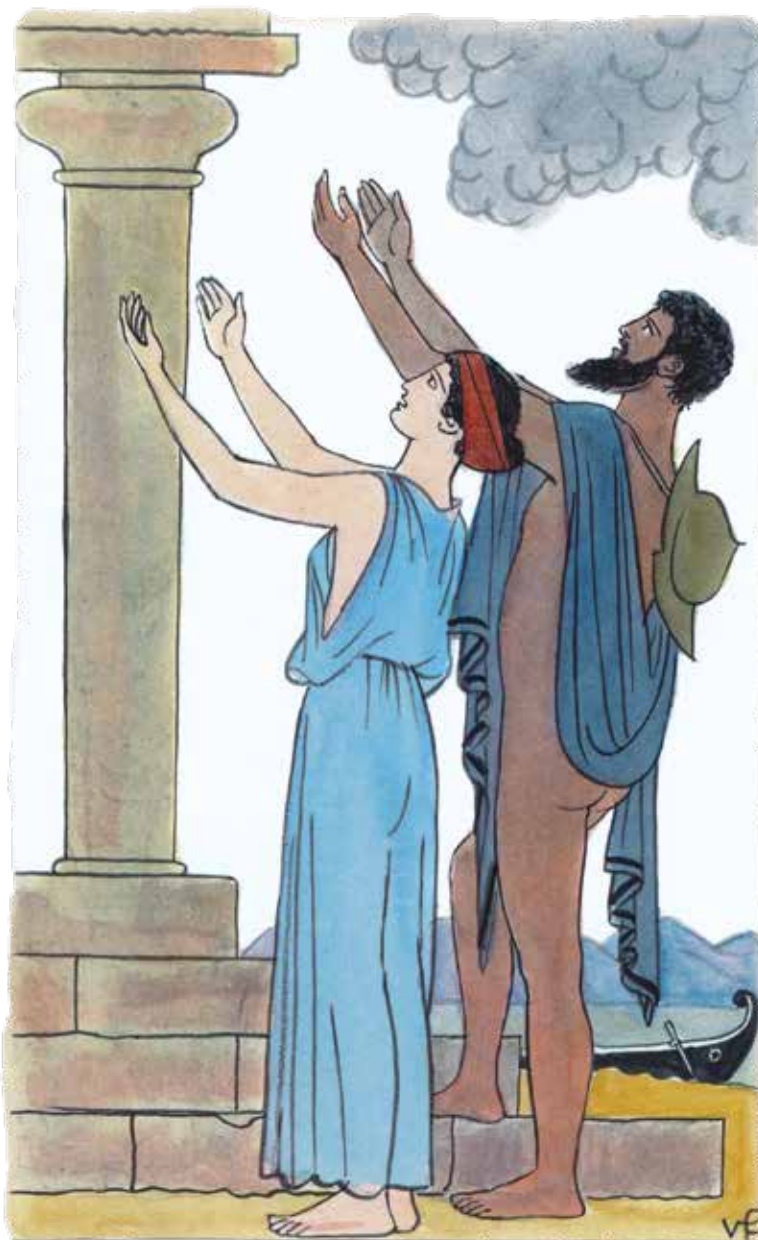
„Vyjděte z chrámu, zahalte hlavy a házejte za sebe kosti veliké matky.“

Zamyšleni vyšli z chrámu. Nedovedli pochopit, že by na nich bohyně žádala, aby rušili klid mrtvých předků. Přemýšleli dlouho. Náhle Deukaliona napadlo, že velikou matkou míní bohyně zemi.

„Země je velikou matkou nás všech,“ řekl Deukalion, „a kosti veliké matky mohou být jen kameny v hlíně.“

Pochyboval však, že by kameny mohly oživit zemský povrch. Přesto nasbíral s Pyrrhou kameny a házel je za sebe. Stal se zázrak. Sotva kameny za jejich zády dopadly na zem, začaly ztrácet svou tvrdost, a co v nich bylo vlhkého, stalo se masem a počalo narůstat do tvaru lidského těla. Co bylo v kamenech tvrdé a nepoddajné, změnilo se v kosti, co bylo v kameni žílou, dalo vznik žílám v lidském těle. Kameny vržené Deukalionem braly na sebe podobu mužů, kameny hozené Pyrrhou se proměnily v ženy.

Tak vznikl nový lidský rod, houževnatý v práci a odolávající útrapám a strastem. Zrodil se z kamene a jako kámen byl nepoddajný a tvrdý.

Faethon

Mladý Faethon přiběhl jednoho dne s pláčem ke své matce. „Nikdo mi nevěří, že mým otcem je bůh,“ vzlykal. „Hrál jsem si s chlapci a smáli se mi. Prý se jen tak chlubím.“

Matka ho objala a utěšovala:

„Tvým otcem, synáčku, je opravdu bůh. Podívej se nahoru na oblohu. To slunce, které na nebi hoří, svítí a září, to je tvůj otec. Vidí, jak si hraješ s chlapci, jak se koupáš v řece, vidí všechno, co se na zemi děje. Tvůj otec je bůh slunce Hélios.“

Faethon se podíval na oblohu a zatoužil po otci.

„Půjdu k němu,“ řekl matce, „chci ho navštívit.“

Matka mu nezabraňovala.

„Jen jdi,“ pohladila ho po vlasech, „jistě tě rád uvidí. Musíš se vydat přímo na východ, až přijdeš k vysoké skále.“

Na skálu vede stezka a na konci stezky, na vrcholu skály se vypíná sluneční hrad tvého otce Héliia.“

Nedočkavý Faethon se rychle připravil a vyrazil na cestu. Šel a šel stále na východ, až přišel k vysoké skále. Hrad boha slunce se třpytil do dálky a vysoké zlaté sloupy, na nichž stál, šlehaly k obloze jako plameny. Dvojkřídlá vrata do hradu, vytepaná ze stříbrných pa-prsků, svítla Faethontovi vstříc, ačkoli na zem pod vysokou skálou se už dávno snesla noc.

Faethon vstoupil do slunečního hradu a musil se zastavit a přimhouřit oči před tak velikou záplavou světla. Uprostřed síně seděl na trůně posázeném drahými kameny sám bůh Hélios. Kolem něho stály Hodiny, Dny, Měsíce, Roky a Staletí. Když si Faethon trochu zvykl na třpyt a záři, rozeznal vedle otcova trůnu zvláštní postavy. Stálo tam

usmívající se mladé Jaro s věnečkem ve vlasech, Léto s věncem klasů, Podzim potřísněný šťávou z hroznů vína a ledová Zima s šedivými a rozčuchanými vlasy. A tu už zazněl hradem hlas boha Hélios jako zvon: „Vítám tě, synu Faethonte. Pročpak jsi přišel za mnou až sem?“

Faethon přemohl ostych a odvážně pokročil k otci:

„Na zemi se mi posmívají. Prý jenom lžu a chlubím se. Mým otcem prý není bůh. Prosím tě, můžeš-li, ukaž všem, že jsem opravdu tvým synem.“

Hélios sňal z hlavy jiskřící paprsky, vyzval Faethonta, aby šel blíž, objal ho a políbil.

„Jsi můj syn, Faethonte,“ řekl, „a chci ti to dokázat. Přej si, cokoli chceš, a já ti to splním.“

Faethon se pyšně usmál:

„Vím, že projíždíš každý den oblohu od východu k západu na zlatém voze taženém zázračnými koňmi. Přál bych si aspoň jednou řídit ten vůz.“

Hélios se zalekl a litoval svého slibu.

„Jen to ne,“ domlouval synovi, „přej si něco jiného. Jsi mladý a neudržíš otěže divo-

kých koní. Cesta slunečního vozu je obtížná. Ráno stoupá vůz strmě na oblohu, a když se dostane na vrchol nebes, dostávám i já sám závrať z té polední výšky. Pak se před vozem prostírá srázná cesta dolů do mořských vln. Je třeba mít silnou ruku, aby se vůz s koňmi i jezdcem nezřítil střemhlav do hlubiny.“

Ať říkal sluneční bůh, co chtěl, Faethon se nedal přemluvit. Dychtil dokázat svým přátelům a všem lidem na zemi, že je synem samého slunce. A bůh nemohl svůj slib zrušit.

S povzdechem vzal Hélios syna kolem ramenou a odvedl ho k zlatému vozu, vrhajícímu do všech stran oslnivou záři. Zatímco Faethon žasl nad nádhernou podívanou, otevřela Jitřenka na východě nachová vrata a ukázala síně plné růží. Noc uprchla před červánkem a nastal čas zapřáhnout ohnivé koně do slunečního vozu.

Sluneční bůh potřel Faethontovi tváře kouzelnou mastí, aby ho ochránil před žárem, a dal mu poslední rady:

„Milý synu, když už se nedáš odvrátit od nebezpečné jízdy, dej aspoň pozor, abys nejel s vozem příliš vysoko, spálil bys nebe, pojeděš-li příliš nízko, sežehneš zemi. Proto se drž uprostřed mezi nebem a zemí. Nepoužívej biče, koně se ženou sami vpřed. Cestu poznáš snadno, spatříš stopy mých kol, drž se jich.“

Faethon kývá hlavou, ale ani neposlouchá, co otec povídá. Už už se vyhoupne na vůz, uchopí otěže a radostně vyrazí v cvalu z otcova hradu. Třpytný vůz roztrhne mlhu a pod kopyty slunečních koní zajiskří vzduch. Zprvu koně cválají navykloou dráhou, že Faethontovi jen vlají vlasy okolo hlavy. Pak poznají, že je vede cizí nepevná ruka a že vůz je lehčí než jindy. Vymknou se mladému veliteli a opustí vyjeté koleje. Rozkymácejí v prudké jízdě vůz a ženou se, kudy jim napadne. Zděšený Faethon se podívá z nebeských výšin dolů na zem. Hluboko pod ním leží hory, řeky a města ozářená světlem jeho vozu. Faethon se zachvěje a zmocní se ho závrať. Otěže mu vyklouznou z rukou a dopadnou volně na hřbety koní. Koně se vzpínají a vrážejí do hvězd a pak se řítí dýmajícími mračny opět k zemi. Všude tam, kde se sluneční vůz přiblíží k povrchu země, vyšlehnou plameny. Půda vysychá a praská, v hlíně se otvírají černé trhliny. Král podzemních hlubin s úzkostí pozoruje světlo, které se mu valí rozpukanou zemskou kůrou do jeho království věčné tmy. Tráva, obilí a stromy hoří, města se proměňují v popel. Se sykotem se vypařují řeky, i hory se rozžhaví do běla a rozpadají se v prach. Faethon vidí trosky hořícího světa. Rozpálený vzduch bodá do úst a do plic, vůz pod ním je celý žhavý. V Africe, kde se sluneční vůz nakloní k zemi, zčerná

pleť celým národům a vzniknou obrovské pouště. I moře se vaří a ryby se skrývají na dno. Zmučená země vysílá prosby k vládci bohů Diovi, aby ji zbavil utrpení. Zeus vyslyší prosby matky země, vymrští blesk a srazí Faethonta ze slunečního vozu. Koně se splaší a vytrhnou se ze jha, vůz zamíří jinam a koně také jinam. Faethon se zřítí bez ducha rozžhaveným prostorem na zem.

Mrtvého Faethonta našly vodní víly a pohřbily ho. Otec Hélios zahalil v hlubokém smutku tvář a uprostřed dne nastala noc, ozařovaná jen požáry, šlehajícími ze země k nebesům.

Faethontova matka dlouho putovala po světě a hledala hrob svého syna. Když jej našla, s pláčem objímala hlínu, pod níž ležel její syn. Veliký žal padl na Faethontovy sestry. Bědovaly a naříkaly po celé měsíce. Náhle ucítily, že nemohou z místa, nohy jim vrůstají do země, rvou si ve smutku vlasy a místo vlasů jim šustí pod prsty listí. Obrůstají snítkami a mění se v olše. Matka je chce ochránit a strhává z nich pučící ratolesti. Z čerstvých ran vytrysknou krůpěje a na slunci tuhnou v jantar. Sestry se žalem proměnily v olše.

Sluneční bůh truchlí podnes pro svého syna. Večer po západu slunce kanou z hvězd, ze stříbrných očí noční oblohy, slzy. Lidé jim říkají rosa.

Orfeus

V řecké krajině nazývané Thrákie žil před dávnými lety slavný pěvec Orfeus. Hrával na lyru a dovedl k tomu tak krásně zpívat, že jeho zpěvu nikdo neodolal. I ptáci umlkali a naslouchali jeho písni a zvířata opouštěla les a táhla za ním. Vlk běžel vedle beránka, liška se zajícem a nikdo nikomu neublížil. I hadi vylézali z děr a naslouchali a kamení uhýbalo zpívajícímu Orfeovi z cesty. Řeky se jeho zpěvem zastavovaly a ryby se vynořovaly nad hladinu, aby lépe slyšely jeho píseň.

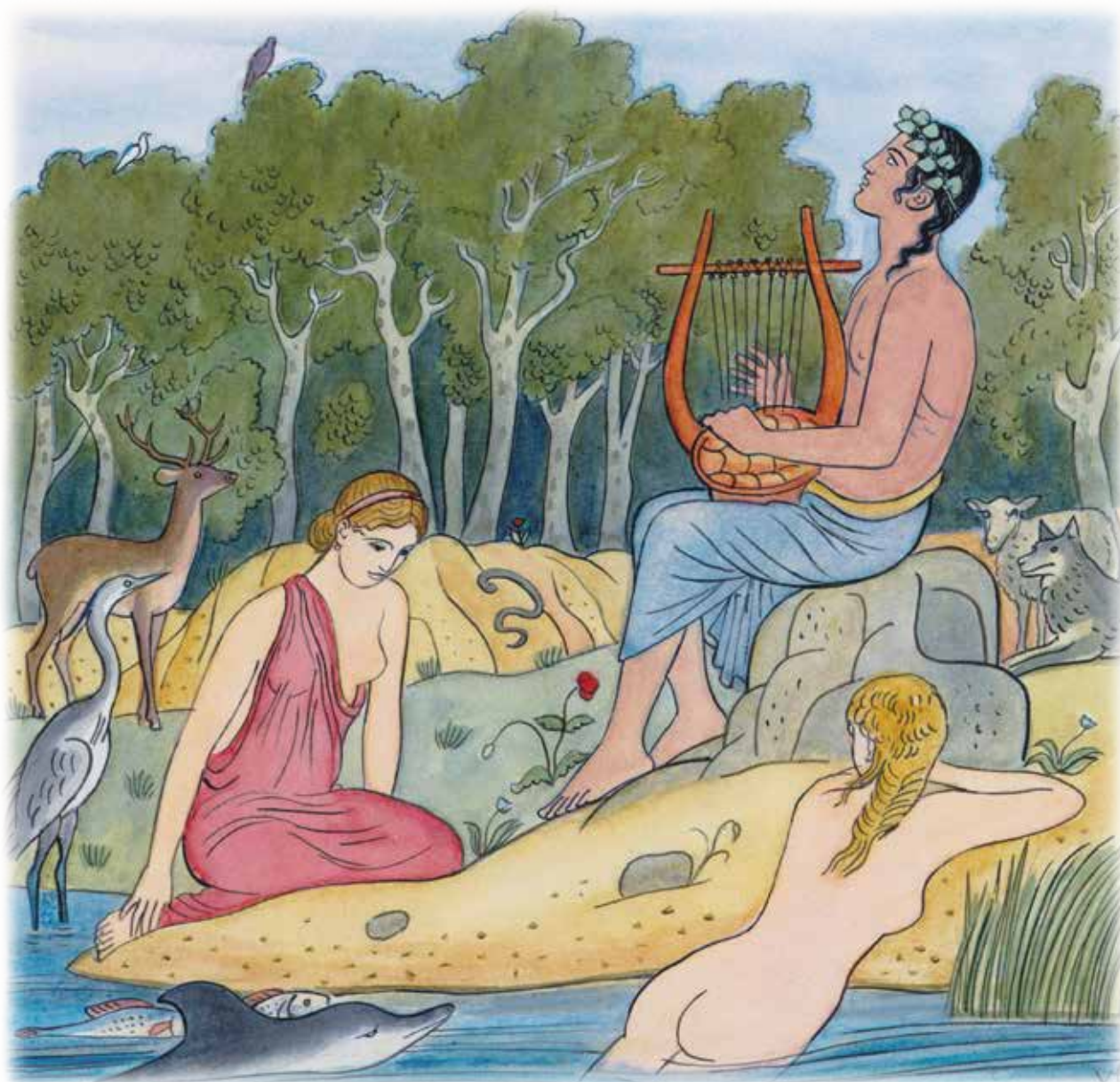
Lidé mu naslouchali, smáli se i plakali, podle toho, jaký byl jeho zpěv. Zapomínali na své starosti a museli jednat tak, jak tomu chtěla jeho píseň. Na místa a na hostiny, kde Orfeus zpíval, přicházeli i bohové. Sestupovali po Mléčné dráze na zem za jeho hlasem.

Také vodní víly, najády, vystupovaly z vln, sotva zaslechly Orfeův zpěv. Do jedné z nich se Orfeus zamiloval, odvedl si ji domů a oženil se s ní. Víla se jmenovala Eurydika a byla líbezná jako Orfeovy písně.

Krátký čas žili spolu šťastni. Jednoho dne musel Orfeus odejít z domu a Eurydika osaměla. V samotě zatoužila po zelených hebkých loukách, kde zurčí prameny a říčky. Tam bydlily v třpytivých vodách její družky najády. Vzpomínala na ně a usmyslela si, že je navštíví.

Vyběhla ven a těšila se, jak své přítelkyně překvapí. Pospíchala nejkratší cestou lukami. Tu ji v noze prudce zabořilo a bodavá bolest se jí rozlila po celém těle. Pohlédla na zem a spatřila mihnout se travinami jedovatého hada. Ve mdlobách klesla na louku. Hadí jed byl krutý, zastavil jí srdce. Eurydika zemřela a neprobudil ji ani pláč jejích družek, vodních víl, ani Orfeovo zoufalství, když se s ní zase shledal.

Orfeus pohřbil mrtvou Eurydiku a s ní i všechny radostné písně. Smutně bloudil po světě a lidem se při jeho nových písních už jen slzy řinuly po tvářích. Listí na stromech vzdychalo a divoké šelmy vycházely z lesních houštin s vlhkýma očima.

Nikde na zemi nenacházel Orfeus pokoje. Bez ustání myslel na svou Eurydiku a na štěstí, které ztratil. Čas nedovedl zmírnit jeho bolest a smutek. Po dlouhém neklidném putování se odhodlal, že sestoupí pod zem do podsvětní říše, kam odcházejí stíny zemřelých. V podsvětí vládl bůh Hádes s manželkou Persefonou lidským duším, jejichž těla na zemi zemřela. Podsvětní bohy chtěl Orfeus prosit, aby mu vrátili jeho Eurydiku, aby jí dovolili porušit zákon smrti a navrátit se na zem mezi živé lidi.

Orfeus zamířil na západ, neboť tam někde v dálce se v černých skálách skrýval vchod do podsvětí. Šel, a když se mu zdálo, že zabloudil, začal smutnou píseň o mrtvé Eurydice. Píseň obměkčila i stromy. Ukazovaly mu větvemi cestu a milosrdná tráva sklonila stébla na stranu, kudy vedla cesta do podsvětí.

Konečně spatřil Orfeus řadu nehybných cypřišů a spoustu černých skal, ztrácejících se v šedivé mlčenlivé mlze. Vnořil se do té mrtvé mlhy. Náhle se před ním rozsvítily tři páry ohnivých očí a ozval se divoký štěkot. To vítal Orfea trojhlavý pes Kerberos, strašný hlídač v bráně vedoucí do podsvětí. Ucítit živého člověka. Ale Orfeus se dal do zpěvu a ve všech třech krvavých tlamách zmlkl štěkot. Obrovský pes uleh a propustil Orfea do království smrti. Zpívaje krácel Orfeus sráznou stezkou dolů, vyhýbal se místům, z nichž šlehaly plameny, ale i plameny strnuly a jejich žár se zmírnil, sotva k nim dolehl jeho hlas.

Orfeus se vmísil do tichého zástupu vzdušných stínů. Ty všechny pospíchaly na břeh temné řeky Styx. Brzy přijel člun se starcem Charonem, který převážel šedé postavy do podsvětí.

Orfeus vskočil do lodky za dušemi mrtvých, ale Charon poznal, že do lodky vstoupil živý člověk. Nechtěl Orfea převézt na druhý břeh. Nešťastný Orfeus začal zpívat a rozplakal i starého Charona. Už Orfea nevyháněl.

Lod' přirazila k břehu a duše mrtvých odcházely k soudu. Orfeus se však vydal hledat vládce podsvětí. Přesl louku, po níž bloudily stíny těch, kdo na světě nebyli ani dobří, ani zlí, spatřil končinu blažených, elysium, kde se radovaly duše dobrých lidí, i chmurný tartaros. Tam si trápením a mukami odpýkávaly duše zemřelých zlé skutky spáchané za života na zemi. Kamkoli v tartaru Orfeus se zpěvem vstoupil, mizelo utrpení, dokud zněl jeho hlas. Týrané duše zapomínaly na své útrapy a jen naslouchaly. Stín mrtvého krále Tantara zapomněl na svůj věčný hlad a žízeň, kterými ho bohové potrestali, stín krále Sisyfa si odpočinul na chvíli od své namáhavé a marné práce.

Uprostřed království mrtvých seděl na černém trůně vládce podsvětí, zamračený Hádes. Černé vlasy mu splývaly na čelo a v bílém obličejí svítily chladné oči. Vedle něho seděla Persefona v černých šatech a její tvář z nich vystupovala jako bledý měsíc z nočního mračna. Orfea zamrazilo při tom pohledu, ale jeho láska byla silnější než strach. Zazpíval před mocnými vladaři.

Zpíval o své lásce k Eurydice a o smrti, která předčasně odvedla její duši do říše snů. O své bolesti zpíval, o smutku bez konce a bez hranic. Prosil bohy podsvětí, aby mu dovolili odvést Eurydiku opět na zem. Stejně nikdo ze smrtelníků neujde poslední cestě do jejich panství. I Orfeus s Eurydikou přijdou jednou do říše mrtvých.

Hádes i Persefona dojati poslouchali jeho zpěv.

„Splním ti tvé přání,“ řekl Hádes, když Orfeus dozpíval. „Eurydika se může vrátit mezi živé lidi. Ty se však cestou z podsvětí na manželku neohlížej. Ohlédneš-li se po ní, než vyjdete na zemský povrch, zmizí ti a vrátí se mezi stíny a už ji neuvidíš.“

Orfeus radostně poděkoval a na pokyn vládce podsvětí se zvolna přiblížil stín Eurydiky, aby následoval manžela nahoru na svět.

Šli známou stezkou k povrchu země, vstoupili na Charonovu loď a dali se převézt.

Kráčeli krajinou nesmírného ticha. Orfeus šel napřed a naslouchal, zda neuslyší za sebou krok Eurydiky. Slyšel jen svoje kročeje a zachvátila ho hrozná úzkost. Snad se Eurydika opozdila, nezná cestu a zbloudila v podsvětí, snad se jí přihodilo něco zlého. Ve strachu zapomene Orfeus na slib a otočí se. Před očima se mu rozplyne obraz Eurydiky a milovaná žena umírá podruhé. Lehký vánek se dotkne Orfeova čela jako poslední políbení a pak stojí na stezce uprostřed ticha sám a sám. Zoufalství přepadne Orfea, běží po stezce dolů jako šílený, volá Eurydiku a bez dechu doběhne k řece a k Charonovu člunu. Ale nadarmo tentokrát prosí převozníka, aby ho převezl na druhý břeh.

Sedm dní bloudil Orfeus po břehu podsvětní řeky a zkoušel dostat se znovu do království smrti. Po sedm dní mu byly pokrmem jenom slzy. Všechno bylo marné. Smutně se vrátil zpátky na zem a odešel do pustých hor. Na holé horské pláni zpíval skálám a větru o svém neštěstí. Stromy v údolí ho uslyšely a daly se do pohybu za jeho hlasem. Než dokončil Orfeus píseň, stál kolem něho hustý háj. Holý svah hory se zazelenal houštinami a ptactvo a zvěř zabydlily mladý porost. Orfeus zpíval a jeho píseň kroužila nad vrcholky stromů a vítr ji roznášel k lidským příbytkům. Kdekoli ji lidé zaslechli, zmlkli a s pohnutím naslouchali.

Tehdy se krajinou potuloval zástup bakchantek, ctitelek boha vína a bujného veselí Bakcha. Opilé a pološílené vtrhly ženy do háje, v němž Orfeus zpíval své žalostné písně. Jeho smutný zpěv podráždil rozjařené ženy a jedna z nich po něm vrhla thyrsos, hůl obtočenou révou, jiná zvedla kámen a mrštila jím po pěvci. Ale thyrsos i kámen dopadly před Orfea, sraženy mocí jeho zpěvu. Zdivočelé ženy začaly zvedat jedna po druhé kameny a v jejich křiku zanikal Orfeův zpěv. Tu teprve zasáhly kameny cíl a zbarvily se Orfeovou krví. Zpěv umlkal a zhasl s jeho životem. Bakchantky opojené zlým skutkem pobily i zvěř, která Orfea obklopovala a ještě se neprobrala z okouzlení.

Zvěst o Orfeově záhubě se roznesla po celé zemi. Netruchlili pro něho jen lidé, oplakávala ho celá příroda.

Stromy na znamení smutku odvrhly listy, skály slzely a hladiny řek stoupily, jak do nich stékal pláč celé země. Lesní a vodní víly si rozpustily vlasy a oblékly černá roucha.

Orfeova duše sestoupila do podsvětí. Teď se převozník Charon nezdráhal převézt pěvce do říše mrtvých. Stín přicházel mezi stíny. Už z dálky poznal Orfeus svou Eurydiku a spěchal k ní. Mohl se na ni dívat i ohlížet se za ní, neztrácela se mu.

Bůh Bakchos nenechal zlý čin bez trestu. Proměnil nohy zločinných žen v kořeny a jejich těla v kmeny a větve stále zmítané větrem.

Tělo Orfeovo pohřbily Múzy, bohyně umění a moudrosti. Hlava, kterou bakchantky Orfeovi urvaly, plula s lyrou na vlnách řeky Hebru a doplula do moře až na ostrov Lesbos. Od té doby zpívali i slavíci na ostrově krásněji než jinde a ostrov rodil slavné pěvce. I nejslavnější řecká básnířka Sapphó se tam narodila.

Orfeova lyra plující po řece ještě potichu zněla a mrtvá hlava naposledy tiše zpívala. Vlny a břehy opakovaly její tichý zpěv. Podnes zpívají řeky, co si zapamatovaly z písne mrtvého Orfea.

Založení Théb

Ve foinickém městě Sidónu panoval kdysi král Agénor. Jeho dcera Europa byla široko daleko známa svou krásou nejen mezi lidmi, ale i u bohů. Sám vládce bohů Zeus si ji zamiloval.

Jednou zrána se procházela krásná Europa s družkami po rozkvetlých loukách na mořském břehu. Dívky trhaly květiny a pak usedly do stínu košatých stromů a vily věnce. Když zvedly od vití věnců zrak, vydechly překvapením. Před nimi stál nádherný bělostný býk s malými rohy, průzračnými jako křišťál. Tvářil se tak mírně, že z Europy i z dívek brzy spadl strach. Europa mu podala hrst květin k růžové tlamě a její družky mu ověnčily rohy. Býk si s dívkami pohrával, přitancil na lesklých kopýtkách k Europě, sklonil šíji a poklekl na přední nohy, jako by ji vybízel k projíždce. Europa se smíchem usedla na podivuhodného býka a zavolala na družky, aby si přisedly k ní. Ale býk nečekal, až k němu přistoupí ostatní dívky, zvedl se a dal se s Europou na hřbetě na útěk přímo do mořských vln. Zděšená Europa naříkala a plakala. Nebylo jí to však nic platné. Býk plaval na širé moře a břeh s bědujícími dívkami se jí za chvíli ztratil z očí. Na všechny strany se rozprostírala jen hladina modrého moře.

Zapadlo slunce, na nebi i ve vlnách se zatřpytily první hvězdy a býk s Europou stále ještě plaval. V temnotě před nimi se ukázal černý stín neznámého pobřeží. Býk doplaval k pevnině a vystoupil s umdlévající dívkou na suchou zemi. Jemně uložil Europu na měkký trávník a zmizel. Z teplé noční tmy se vynořila bohyně lásky Afrodita. Naklonila se nad vystrašenou dívkou a utěšovala ji.

„Neboj se,“ řekla tiše, „nic zlého se ti nestane. Sám vládce bohů Zeus se proměnil v býka a unesl tě, protože si tě zamiloval. Tvé jméno bude nesmrtelné. Svěťadíl, který tě přijal, bude se navěky nazývat tvým jménem, Europo.“

Tak žila Europa s Diem, ukrytá v daleké krajině. Její otec, král Agénor, hluboce pro ni truchlil. Vysílal posly, aby mu o zmizelé dceři přinesli aspoň nějakou zprávu. A poslové se vraceli a mlčeli. Žádný z nich nepotěšil krále ani malou nadějí. Proto si dal zavolat svého syna Kadma.

„Jdi,“ řekl, „vyhledej a přiveď mi svou sestru Europu. Prohledej celý svět a utiš můj zármutek. Ale bez ní, bez ní se mi nevracej!“

Kadmos svolal své nejstatečnější bojovníky, vybral si z nich družinu a vydal se do světa za svou sestrou. Putoval známými krajinami do krajin méně známých a cizích, stále dál a dál. Cestou se vyptával na Evropu, ale nikdo o ní nevěděl. Mnoho pobřeží přešli, mnoho řek přebrodili, a všechno bylo marné.

Jednoho dne zabloudil i se svým průvodem a dostal se na neznámou cestu. Šli po ní a po dlouhé době potkali pocestného. Vyptávali se ho, kam cesta vede, a dověděli se, že se tou cestou dostanou do Delf.

„Vidím, že jste z daleka,“ řekl pocestný, „snad jste se vydali za dobrodružstvím, snad někoho hledáte. Ať tak nebo tak, jste-li už na cestě do Delf, zeptejte se delfské věštírny na radu. Možná že vám sami bozi ukázali tuhle cestu.“

Kadmos se zaradoval. Už dávno slyšel o Delfách. V slavné delfské věštírně seděla nad skalní rozsedlinou na vysoké trojnožce věstkyně Pýthie. Vdechovala páry vystupující z rozsedliny a opojena vykřikovala nesrozumitelné věštby, které kněz zapisoval a sestavoval prosebníkům odpovědi.

Kadmos poděkoval pocestnému, a když dorazili do Delf, vyhledal věštírnu a zeptal se na radu. Kněz předal Kadmovi tuto věštbu:

„Nepátrej po ztracené sestře a nevracej se do vlasti. Na osamělé louce najdeš jalovici, která ještě nenesla jha. Jdi za ní a tam, kde si odpočine, postav město a nazvi je Théby.“

Kadmos uposlechl vůle bohů. Šel se svými druhy hledat osamělou louku, aby splnil, co věštba předpověděla. Zanedlouho našel louku i mladou krávu, pasoucí se na šťavnaté trávě. Následoval ji a přebrodil v jejích stopách říčku a přešel rozlehlá luka. Konečně se kráva zastavila, ohlédla se na Kadma a jeho průvodce, zdvihla hlavu a táhle zabučela. Zvolna se položila a Kadmos padl na kolena a radostně políbil cizí zemi, která se mu teď měla stát domovem. Průvodcům nakázal, aby donesli čisté pramenité vody k oběti.

Les, do něhož Kadmovi druhové vstoupili, nepoznal ještě ostří sekyry. Prodírali se hustými houštinami za šuměním pramene. Vyvěral ze skály, byl bohatý a čirý, přeskakoval vlhké kameny a šířil kolem sebe příjemný chlad. Poklekli, aby nabrali vody.

Vtom se ozval ve skalní sluji hřmot a supění. Křoví nad pramenem se rozhrnulo a ohromení muži spatřili obrovského šupinatého draka s krvavým hřbenem, táhnoucím se od hlavy až k ocasu. Obludě šlehaly z očí plameny a celá byla plná jedu. Rozevřela tlamu s třemi kmitajícími jazyky a třemi řadami zubů a vydechla na ně otravný mrak svého dechu. Koho nezadusila dechem, toho rozmačkala šupinatým tělem a roztrhala v drápech.

Slunce vystoupilo na vrchol své dráhy a zkrátilo stíny, ale Kadmovi druhové se nevraceli. Kadmos se začal obávat, že se jim přihodilo něco zlého. Vzal proto meč a oštěp a šel je hledat. Našel v houštinách prosekanou pěšinu a dostal se až ke skále s pramenem. Tam ležela jeho družina pobita a nad mrtvými kýval zlověstně hlavou hrozný drak.

Kadmos se podíval drakovi neohroženě do očí podlitých krví a zvolal:

„Bud' budu, věrní druhové, vaším mstitelem, nebo vaším druhem i ve smrti!“

Shýbl se pro veliký balvan a mrštil jej na draka. Takový balvan by jistě pobořil i pevné městské hradby, ale drakovi neublížil. Odrazil se od jeho šupinatého krunýře a jen roznítil jeho vztek. Vzepjal se proti útočníkovi. Kadmos vrhl oštěp a proražil ostrým hrotem drakův krunýř. Drak stočil hlavu k hřbetu, zahryzl se do oštěpu a přelomil jej. Hrot nemohl vyrvat, utkvěl pevně v ráně. Bolestí rozzuřený drak se obrátil na Kadma, roztáhl smrtící tlamu a chtěl černým jedovatým dechem hrdinu usmrtit. Kadmos poznal včas drakův úmysl a uskočil za mohutný strom. Připravil si druhý oštěp a vrazil jej do drakova hrdla takovou silou, že probodl draka i blízký dub zároveň. Drak se zazmítal a vytrhl dub i s kořeny. Z hrdla se mu vyřinula proudem krev a ve chvílce bylo všechno kolem červené, traviny, mech i větve stromů. Umírající

obluda uhodila naposled ocasem vpravo a vlevo, přerazila s praskotem několik stromů a ztichla.

Zatímco si Kadmos prohlížel zabitého draka a žasl nad jeho obrovitým tělem, snesla se k němu bohyně Pallas Athéna.

„Zasej zuby mrtvého draka,“ rozkázala mu.

Kadmos zkypřil půdu oštěpem a do vyrytých brázd zasel dračí zuby. Pojednou se začaly hroudy nad dračí setbou pohybovat, z hlíny vyrazily hroty mečů a oštěpů, chocholy, přílby, hlavy, hrdla a hrudi, paže třímající zbraně. Celé pole se zaplnilo bojovníky s pozvednutými zbraněmi. Kadmos se polekal vojska a chopil se meče.

Ale jeden z válečníků na něho křikl:

„Nevměšuj se v náš boj! To je naše věc!“ a máchl mečem po nejbližším bojovníkovi. Ten ho probodl dobře mířeným oštěpem. Před Kadmovým zrakem propukla bitva a bojovníci se pobíjeli navzájem. Nemohlo tomu být jinak. Vždyť se zrodili ze zubů draka, který byl synem Area, boha války.

Pláň se pokryla padlými muži. Jen pět jich zbylo z celého množství a ti uzavřeli mezi sebou mír. Byli silní a udatní, neboť uhájili život v tuhém boji.

S nimi založil Kadmos hrad a město Théby.

Pentheus

Thébský král Pentheus byl synem Kadmovy dcery a jednoho z oněch pěti vítězů, kteří zbyli naživu z dračí setby. Nezapřel krev svého bojovného otce. Těšil ho jen pohled na dobře vyzbrojené válečníky. Ze všech lidí miloval nejvíc ty, kdo dovedli nejdál vrhat oštěp, a ze všech věcí měl nejraději meč, na němž neosychala krev. Řinčení zbraní mu bylo nejsladší hudbou. Vším ostatním opovrhoval. Znal radost, ale jen radost z boje, znal veselí, ale jen kruté veselí válečníků, a dopřával lidem volnost, ale jen v nepřátelském území, kam přišli se zbraní v ruce. Neuznával bohy, pohrdal věštbami a spoléhal jenom na zbroj a na silné paže.

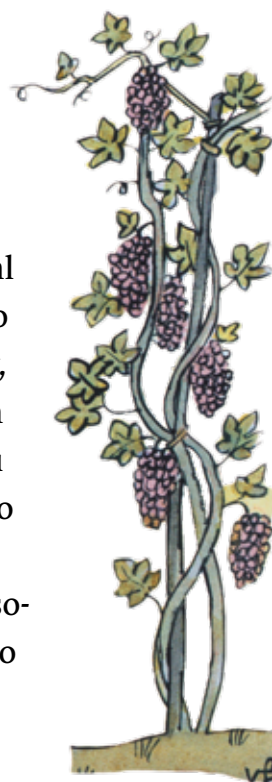
Ale i do této chmurné krajiny válečných příprav a násilí přitáhl se svým průvodem veselý bůh radosti, volnosti a vína. Bakchos nebo Dionýsos mu říkali. Přijel do blízkých hájů na vozíku taženém tygry, obklopený družinou mužů a žen, a všichni chválili zpěvem a tancem radosti života. Mezi nimi poskakovali satyrové, bůžkové s lidskou hlavou a špičatýma ušima. Jejich kozlečí nohy s kopýtky dusaly do taktu veselé písně.

Mnoho thébských žen si rozpustilo vlasy a spěchalo za Dionýsovou družinou do lesů. I mužové ověnění břečtanem opouštěli město a odcházeli k Dionýsovi vzdát chválu životu.

Když se o tom dověděl Pentheus, hněvivě vybuchl. Nechápal, jak mohou muži zapomenout na zbraně a přidávat se k Dionýsovi. Pro něho nebyl Dionýsos bohem, ale zbabělým podvodníkem, který neumí vládnout mečem, nedovede jezdit na koni ani bojovat. Nenáviděl volnost a veselí a zpěv a tanec pokládal za zženštilost. Jaképak oslavy života, přemítal zlostně, život má cenu jen tehdy, můžeme-li jej nasadit za vítězství v bitvě.

Zavolal služebníky a vydal jim rozkaz:

„Běžte do lesů! Jakýsi Dionýsos chce dobýt Thébý zpěvem a tancem. Bylo by mi opravdu milejší, kdyby jich někdo dobyl ohněm a železem. Běžte a přiveďte mi toho Dionýsa v poutech!“

Zděsili se starci, když uslyšeli tu řeč, a slepý věstec Teiresias varoval pošetilého krále. Pentheus neustoupil. Jeho vztek se řítíl s hukotem a bez rozmyslu jako prudký horský potok, a kde se mu někdo postavil do cesty, vzkypěl a zpěnil se, jako když potok narazí na kámen, který mu vadí v toku.

Sluhové se zanedlouho vrátili a vlekli za sebou neznámého muže s rukama spoutanýma na zádech.

„Tenhle že je Dionýsos?“ rozkřikl se král Pentheus.

„Dionýsa jsme nenašli,“ omlouvali se služebníci pokorně králi, „vedeme jen jednoho z jeho průvodců.“

„Ať jsi kdokoli,“ rozhodl Pentheus, „zemřeš pro výstrahu těm druhým. Dříve mi však pověz, proč jsi Dionýsa oslavoval.“

„Jsem Akoites,“ vyprávěl bez bázně mladý muž, „otec mi nezanechal ani pole, ani býky. Byl jen chudý rybář, moře mu dávalo živobytí. Tak i mně zanechal jen tu vodu.

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy Staré řecké báje a pověsti.
Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.